

HELYI KÖZUTAK KEZELÉSE ÚTMUTATÓ AZ ÖNKORMÁNYZATOK SZÁMÁRA

A Magyar Útügyi Társaság szakmai grémiuma a szakmai szabályzatok és előírások kiegészítésére javasolja a tervezési útmutatók alkalmazását.

Az útmutató tárgya a helyi közutak kezeléséhez szükséges ismeretek összefoglalása, és javaslatok megfogalmazása a közútkezelés színvonalas elvégzéséhez. A forgalombiztonság, az útkörnyezet és a közlekedők igényei szempontjából írja le a szolgáltatási szinteket, valamint biztosítja az országos közutak és a helyi közutak kezelésének egységes szemléletét.

Az útmutató azt a célt szolgálja, hogy az önkormányzatok a helyi közutak kezelői munkáját a feladatok ismeretében, egységes szakmai szabályok és eljárások szerint végezzék. A helyi közutak, azok hídjai és egyéb műtárgyai, valamint tartozékai (a továbbiakban együtt: helyi közutak) jelentős vagyoni értéket képviselnek. A szakmai szabályoknak megfelelően végzett közútkezelés a közlekedés biztonsága mellett a közutak állagának megővését és használhatóságát is szolgálja, és kíméli környezetünket.

A kezelés technológiai megoldásairól a Magyar Útügyi Társaság kiadványaiban részletes szabályok találhatók. Az útmutató az ezekben a kiadványokban való tájékozódást is elősegíti. Az útmutató az önkormányzati hivatal feladataira helyezi a hangsúlyt, ugyanakkor a technológiák tervezése, alkalmazása, ellenőrzése, lebonyolítása a legtöbb esetben vállalkozói szakfeladat.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) értelmében

- a helyi közút tulajdonosa a községi, városi, fővárosi, kerületi (a továbbiakban: települési) önkormányzat,
- a helyi közút kezelője a települési önkormányzat; a koncessziós szerződés alapján működtetett helyi közutak és műtárgyai tekintetében a koncessziós társaság.

Ha a közút kezelője a kezelői feladatokkal – vagy azok egy részével – más szervezetet bíz meg, az útmutató e szervezetre is vonatkozik. Ezt a megbízási szerződésben – vagy egyébként a megbízási során – a közút kezelőjének egyértelművé kell tennie, és a feladatok teljesítését ez alapján kéri számon.

A helyi közutak kezelése az alábbi feladatokat foglalja magába:

- a) igazgatási jellegű feladatok (pl. útnyilvántartás, kezelői hozzájárulások stb.)
- b) üzemeltetés (pl. tisztítás, téli útüzemeltetés, közúti jelzések helyreállítása stb.)
- c) ellenőrzés és vizsgálat (pl. útellenőri vizsgálat, hídvizsgálat stb.)
- d) fenntartás (pl. földutak, útburkolatok, műtárgyak stb.)

E feladatok a helyi közutak kezelési szolgáltatási osztályának megfelelő gyakoriságú közútkezelési műveletek elvégzésével teljesíthetők, felhasználva az 5/2004. (I. 28.) GKM rendeletet a helyi közutak kezelésének szakmai szabályairól.

A helyi közutakat külön jogszabály [19/1994. (V. 31.) KHVM rendelet] alapján útkategóriákba kell sorolni. A jogszabály az útkategóriákra jellemzőket állapít meg.

A helyi közutak útkategóriákba sorolása – a településrendezési tervben foglaltak alapján – a közút kezelőjének a feladata. A helyi közút kezelőjének a – település bel- és külterületén levő, a fentiek szerint már kategóriákba sorolt – helyi közutakat a közútkezelés céljára a közút-kategóriákhoz megállapított közútkezelési szolgáltatási osztályokba kell besorolnia, és azt helyi önkormányzati rendeletben kell rögzíteni.

A közútkezelési feladatok tekintetében esetenként indokolt különbséget tenni

- a helyi – bel- és külterületi – közutak és azok tartozékai
- a hidak és egyéb műtárgyak
- a kerékpársávval rendelkező közutak
- a gyalogjárdák és a gyalogutak
- a kerékpárutak, a gyalog- és kerékpárutak
- a tömegközlekedési (közösségi közlekedési) útvonalak és megállóhelyek
- a gépjárművek közhasználatú várakozóhelyei között.

A közutak kezelői a helyi közutakat útkategóriánként a táblázatban megjelölt, vagy annál magasabb közútkezelési szolgáltatási osztályba sorolhatják be. Ha azonban a körülmények a helyi közút alacsonyabb osztályba sorolását teszik szükségessé, akkor ez átmenetileg fogadható el.

Helyi közutak közútkezelési szolgáltatási osztályai

A helyi közutak és közúti szakaszok útkategóriái	Közútkezelési szolgáltatási osztály	
	burkolt úton	földúton
Belterületi I. rendű főutak	I.	–
Belterületi II. rendű főutak	II.	–
Belterületi gyűjtőutak	III.	III/f
Belterületi kiszolgáló- és lakóutak	IV.	IV/f
Külterületi közutak	V.	V/f
Kerékpárutak	VI.	VI/f
Gyalogutak és járdák	VII.	VII/f

Az osztályba sorolás eldönti, hogy az úton milyen szolgáltatásokat biztosít az önkormányzat, vagyis ez a forgalombiztonság, a környezetvédelem, a települési élettér, a költségek tekintetében meghatározó. A tudatosan, a lakosság tudomására hozott, az útkategóriában elvárható szolgáltatásoknál alacsonyabb színvonal a közútkezelés fontosságának elismerését, de a gazdasági körülmények, vagy más ok miatti lehetőségeit hangsúlyozza a közlekedők felé. Az ideiglenesen alacsonyabb szolgáltatás alsó határa a törvényekben, rendeletekben meghatározottak teljesítése.

Idényjellegű kiszolgálás esetén a helyi közútra külön-külön is megállapítható a meghatározott időszakra és az azon kívüli közútkezelési szolgáltatási osztály.

A közútkezelési színvonal (műveleti gyakoriságok) megállapításánál figyelembe veendő további tényezők:

- a) a főutaknak és a gyűjtőutaknak a településszerkezetben kialakult szerepe;
- b) a tömegközlekedés;
- c) a különböző, állandó és/vagy időszakos forgalmat előidéző funkciók, nevezetesen:
 - a közintézményeket (iskola, kórház, tűzoltóság stb.) kiszolgáló állandó szerep
 - az ipari, kereskedelmi és más gazdasági létesítményeket kiszolgáló szerep
 - az idényjellegű kiszolgálás (üdülőterületi utak, turisztikai kerékpárutak stb.)
 - az esetenkénti rendezvények helyszínének kiszolgálása
- d) a bel- és külterületi utak esetében egyaránt figyelembe kell venni:
 - a topográfiai (domborzati: sík-, domb- vagy hegyvidék) viszonyok (különös tekintettel a rendszeres nehézgépjárműforgalomra)
 - az útpálya kiépítettsége (burkolt út, földút)

Míg az úthasználók gyakorlatilag azonos igényeket támasztanak a közúthálózat egészével szemben, addig a tulajdonforma különbözőségéből adódóan ezen elvárásoknak az országos és helyi közutakon más-más szervezeti rendszerben kell eleget tenni.

A helyi közutak utügyi szakmai feladatainak ellátása az önkormányzat szervezeti és felelősségi rendszerén keresztül valósul meg. A hatályos jogszabályok – a helyi önkormányzat felelősségének kimondása mellett – a közútkezelés különböző résztvevőinek képviselő-testület, a polgármester, illetve a jegyző hatáskörébe utalva osztják meg. A különböző döntési szinteken a feladatellátás módja, kötöttségei, eljárási szabályai eltérőek.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 1. § (5) bekezdése szerint a helyi önkormányzatnak kötelező feladat- és hatáskört csak törvény állapíthat meg. Ennek megfelelően a települési önkormányzat utügyi feladatai is alapvetően az Ötv.-ből és a már említett Kkt.-ből vezethetők le. Az Ötv. 8. § (1) és (4) bekezdésében kötelezően ellátandó feladatként a helyi közutak fenntartásáról való gondoskodást írja elő a települési önkormányzat számára. Az útkezelői tevékenység ellátását a Kkt. rendeli el. Az egyes feladatok végrehajtására, szakmai követelményeire vonatkozó előírások – a Kkt. felhatalmazása alapján – a többször módosított 30/1988. (IV. 21.) MT rendeletben, valamint több miniszteri rendeletben található meg.

A feladatellátás alapját a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköréről szóló 1991. évi XX. tv. képezi, amely 92. § (10) bekezdése tételesen meghatározza, hogy azon jogszabályhelyeken, ahol a Kkt. a közút kezelője számára feladatot állapít meg a helyi közutak tekintetében, a helyi önkormányzat képviselő-testületét, vagy a jegyzőt (főjegyzőt) kell érteni.

Magyar Útügyi Társaság
Publikációs bizottság

SZAKMAI FOLYÓÍRATUNK ARCHÍV ADATBÁZISA

Elkészült és az Interneten megtalálható a Közlekedésépítési Szemle és elődje a Közúti és Mélyépítési Szemle szakfolyóirat archiváló programja, mely egy web alapú, több felhasználós, adatbázisba szervezett katalógizáló alkalmazás. Az egyedi fejlesztéssel kidolgozott rendszer elsődlegesen a folyóirat szerkesztőinek részére készült, jelenlegi formájában azonban bárki számára megtekintésre elérhető. A program bármely, böngészővel rendelkező számítógépen futtatható. Elérhetősége: <http://szemle.lrg.hu>

A kereső funkció használatakor az egyes mezőkben beállított feltételek alapján a szűrésnek megfelelő tételek az alatta található táblázatban listázásra kerülnek. A táblázat első oszlopában a „Megtekint” hivatkozásra kattintással a felhasználó megnézheti az aktuális cikkhez tartozó adatokat (szerző, rovat, évfolyam, szám). A táblázat „Cikk-

fájl” nevű mezőjében található hivatkozásra kattintással maga a cikk tekinthető meg PDF formátumban. A táblázat fejlécének mezőneveivel a táblázat rendezhető, a mező alapján tartalmától függően betűrendben vagy számsorrendben. A fejléc feletti sor paneljén a rekordok számának megjeleníthetőségét lehet állítani. Hasonló kereső és megjelenítő funkció található az egyes, önállóan megjelenő törzsadatok (cikk, rovat, szerző) modulokon is.

Az adatbázis feltöltöttsége 2003-tól teljes, és folyamatosan frissül az újabb számok megjelenésével. Az egyes cikkek 2004-ből részben érhetők el, míg 2005-től valamennyi cikk PDF formátumban rendelkezésre áll. A cikkek feltöltése három hónap késedelmi idővel történik.

G. A.